

BOOK REVIEWS FRESH

Παραμύθι και συμβολισμοί, γράφει ο Μάνος Κοντολέων [Και βγάζω το καπέλο μου... Μάκης Τσίτας]

By Literature | November 1, 2018

0 Comments

[Like 259](#)
[Tweet](#)
[G+](#)
[Pin It](#)

Τα κλασικά παραμύθια έτσι όπως έχουν φτάσει ως εμάς μέσα από τις συλλογές των αδελφών Γκριμ και του Αβά Περώ, αλλά και όσα πέρασαν την κρίση του χρόνου και θεωρούνται πλέον κλασικά (Αντερσεν), δείχνουν ξεκάθαρα πως το βασικό στοιχείο που διαθέτουν και με το οποίο διατηρούν την ικανότητά τους να επικοινωνούν με ένα πλατύ κοινό ακόμα κι όταν έχουν υποστεί πολλαπλές επεμβάσεις, διασκευές ή και απλουστεύσεις, είναι οι συμβολισμοί που πάνω τους έχουν υλοποιήσει την εξέλιξη του μύθου αλλά και το πλάσιμο των κεντρικών χαρακτήρων τους.

Βασικός συμβολισμός είναι ο υπαρξιακός φόβος προς το άγνωστο και ως επέκταση αυτού η μη συνειδητοποιημένη δυναμική της σεξουαλικής επιθυμίας.

Τα κλασικά εκείνα παραμύθια μπορεί να αναζητήσανε τρόπους έκφρασης μέσα από σύμβολα, αλλά δεν μείωσαν την ένταση και το πλάτος των ενστίκτων που θέλησαν να συμβολίσουν.

Ίσως το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι αυτό του παραμυθιού της Κοκκινοσκουφίτσας.

Το αθώο από τη μια παιδί που όμως τολμά να ανιχνεύσει μέχρι που μπορεί να το οδηγήσουν οι διαθέσεις του και από την άλλη ο ένοχος Λύκος που κρύβει τις δικές του παρορμήσεις πίσω από μια μεταμφίεση.

Αν κάποιος αναζητήσει το κεντρικό στοιχείο που ενεργοποιεί τη σχέση αυτών των δύο αρχετυπικών χαρακτήρων –καλό και κακό* ασύνειδο και συνειδητοποιημένο* όμορφο και άσχημο- νομίζω πως θα σταθεί στο εύρημα της μεταμφίεσης.

Ο κόκκινο ένδυμα της Κοκκινοσκουφίτσας που προκαλεί με την κάλυψη που χαρίζει στην αγνότητα μιας παιδικής παρουσίας* το παρηγορητικό νυχτικό της γιαγιάς που θα χρησιμοποιηθεί για να καλύψει ο Λύκος τη διάθεσή του να καταστρέψει την αθωότητα.

Σύμβολα είναι τα θεμέλια που πάνω τους πρέπει να χτίζονται τα παραμύθια –όχι μόνο του παρελθόντος, αλλά και τα πλέον σύγχρονα.

Χρησιμοποιούνται όμως σύμβολα από τους σημερινούς Έλληνες (ας περιοριστούμε σε αυτούς και μόνο) παραμυθιάδες; Νομίζω πως στις περισσότερες περιπτώσεις η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι ξεκάθαρα αρνητική.

Οι συγγραφείς που αποφασίζουν να ασχοληθούν με αυτό το είδος του παραμυθιού – εννοώ το είδος που θέλει να φέρει στην επιφάνεια τις ενοχές που είναι υπαίτιες αντικοινωνικών συμπεριφορών- προτιμούν να μιλήσουν για συμπτώματα με τρόπο ... συμπτωματικό. Η ενοχή έχει μόνο αρνητικό πρόσημο και χαρακτηρίζεται πάντα από το εμφανές αρνητικό.

Μα έτσι και το όποιο σύμβολο χρησιμοποιείται αποδυναμώνεται και τελικά το κείμενο προορίζεται για εποχική χρήση – σύντομα ξεχνιέται και αντικαθίσταται με ένα άλλο παρόμοιο.

Αλλά τα σύμβολα συνεχίζουν να υπάρχουν και προσφέρονται για νέες και πάντα ουσιαστικές χρήσεις.

Θυμίζω το βιβλίο «Το αγόρι που φώναζε Λύκος» του Tony Ross (Εκδ. Πατάκη) και το -δυστυχώς εξαντλημένο- «Η ιστορία της Λιλής που είχε ίσκιο αγοριού» των Christian Bvuel και Annie Galland (Εκδ. Καλέντης)

Σκέψεις οι πιο πάνω που προήλθαν μετά από την ανάγνωση του τελευταίου βιβλίου του Μάκη Τσίτα.

Ο Τσίτας είναι συγγραφέας που εκδίδει βιβλία τόσο για παιδιά όσο και για ενήλικες. Τα παιδικά του βιβλία ανήκουν στο είδος της λεγόμενης 'μικρής φόρμας' και συνήθως έχουν να κάνουν με ζητήματα διαπροσωπικών ή και οικογενειακών σχέσεων (Δώρο γενεθλίων), αλλά ενίοτε και με θέματα κοινωνικής εμβέλειας (Ο αδέσποτος Κώστας).

Με το τελευταίο του αυτό βιβλίο έρχεται να προτείνει μια σύγχρονη χρησιμοποίηση του συμβόλου της μεταμφίεσης

Η πλοκή του μύθου της Κοκκινοσκουφίτσας ανατρέπεται από τον Τσίτα και δεν είναι οι ήρωες που καταφεύγουν στη μεταμφίεση για να φέρουν στο προσκήνιο την ενοχική δράση, αλλά αυτή η ίδια η πράξη της μεταμφίεσης που από περιθωριακή ενέργεια παρουσιάζεται ως κανονική συμπεριφορά.

Καθώς μια φωτεινή, καθημερινή μέρα ξεκινά, βγαίνει στους δρόμους μεταμφιεσμένος ο φορέας του κακού. Και μπορεί η επέμβαση της πολιτείας να προστατεύσει τα παιδιά εκείνη τη μέρα, αλλά τα στοιχεία της μεταμφίεσης παραμένουν κάπου ξεχασμένα... Κι όμως έτοιμα να χρησιμοποιηθούν από τον επόμενο φορέα παρόμοιου κακού.

Ο Τσίτας δείχνει πως θέλει να προειδοποιήσει μικρούς και μεγάλους για το που κρύβεται ο κίνδυνος μιας σεξουαλικής κακοποίησης. Και το πετυχαίνει. Αλλά η επιτυχία του έχει μια μεγαλύτερη εμβέλεια καθώς η πράξη της αποπλάνησης παραμένει πάντα ισχυρή. Δεν είναι τα πρόσωπα –ο συγγραφέας μας ειδοποιεί– από τα οποία κινδυνεύουμε, αλλά το γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο που περιθάλλει τη βία.

Μεγάλη η συμβολή στο τελικό αυτό αποτέλεσμα και της εικονογράφησης της Ντανιέλα Σταματιάδη.

Τα σύμβολα – και εικαστικά- βγαίνουν κυριολεκτικά στους δρόμους και στα πάρκα μιας σύγχρονης πόλης και το μυστήριο στην αρχή κρύβει τις αμαρτωλές προθέσεις του, αλλά πολύ σύντομα προετοιμάζει τον αναγνώστη για την τελική του αποκάλυψη.

